

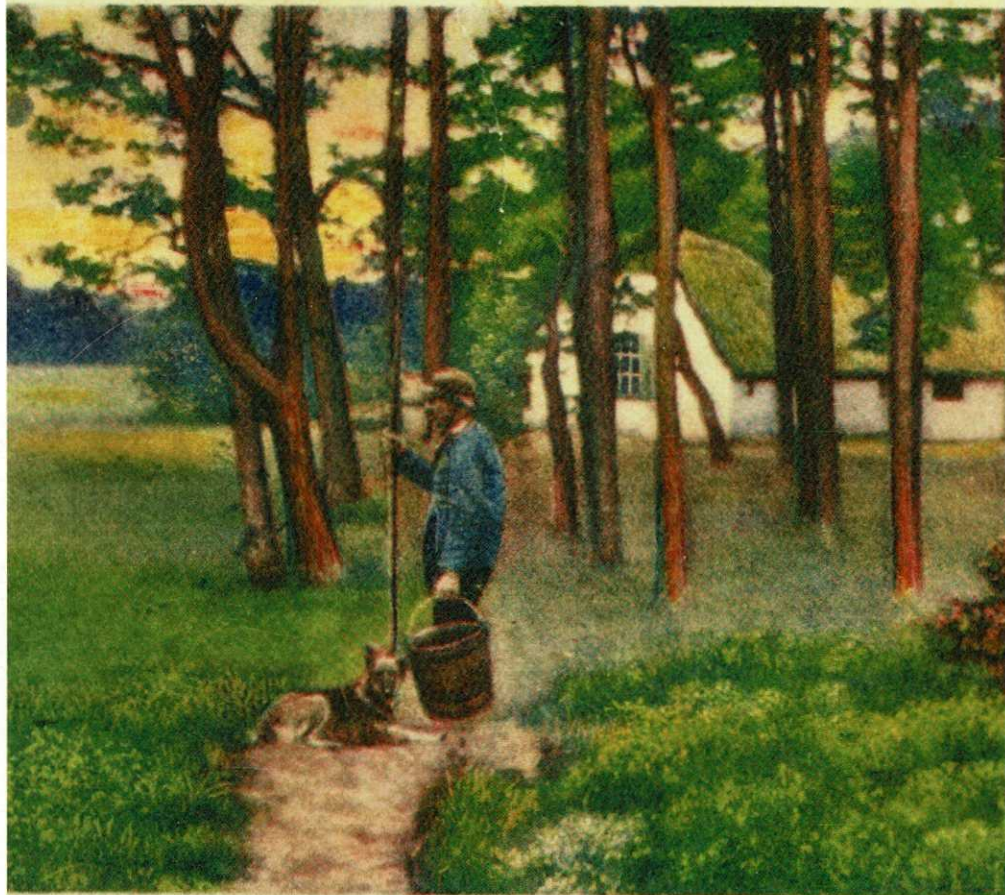
VAN ZOYS

TOT SOEST

Tijdschrift van de Historische Vereniging Soest/Soesterberg

Emland.

Blutje op de Soester busst.

INHOUDSOPGAVE

	pag
• Voorwoord van de redactie	3
• Berichten van het bestuur	4
• Kwartaalbijeenkomsten	6
• Gewoon aanpakken: Ton Hartman geeft het stokje door	8
• Een andere hoofdredacteur voor VZTS	10
• De 'eerste' steen van Huize Sint Jozef	12
• Een historische parel op de Bunt	22
• Soester Natuurbad, theater van misplaatst sentiment?	26
• Het Tienhovensche Kanaal	34
• Thuis heb ik nog een ansichtkaart De Zonnehof	37
• Terugblik op vorige nummers	43
• Verschenen boekwerken	44
• Activiteiten: Exposities Museum Soest	46

Secretariaat:	Steenhoffstraat 46 - 3764 BM Soest - info@hvsoest.nl - www.hvsoest.nl		
Voorzitter:	Martijn da Costa	steven.martijn.dacosta@gmail.com	035-6029503
Vice voorzitter:	Paul Verhoeven	pgdjverhoeven@gmail.com	06-16708948
Secretaris:	Johan van 't Klooster	jakvantklooster@hetnet.nl	035-5885399
Penningmeester:	Patrick Kuijpers	pkuijpers@deloitte.nl	035-6013060
Overige leden:	Hanneke Roskam	hanneke@roskam.nu	035-6018750
	Rob van Es	r.ves@hccnet.nl	035-6022944

Omslagfoto Afbeelding waarop te zien is hoe de vroegere (boeren)woningen op de Bunt er uit zagen. Daarvan hebben er meerdere gestaan in het gebied. Er zijn nog maar enkele van bewaard gebleven. Voor de komende nummers willen we er achter komen hoe de ontwikkeling in Soest zuid is gegaan.

VOORWOORD VAN DE REDACTIE

Sinds enige maanden heb ik de taken van Ton Hartman overgenomen. In ieder geval leerde ik in de eerste periode dat er nog best veel bij komt kijken om het boekwerk te maken. Het verkrijgen van voldoende kopij, de bijbehorende foto's, het samenstellen van de artikelen en de communicatie met de vormgever bleken nog best belangrijke leerpunten te zijn.

In deze uitgave vindt u een diversiteit aan onderwerpen. Over de legger van de eerste steen van huize Sint Jozef, de plannen voor de aanleg van een kanaal van Utrecht naar de Eem, het Soester Natuurbad en huize de Zonnehof. Daarnaast ziet u wat nieuwe rubrieken zoals de informatie vanuit het bestuur, bespreking van boeken die recent zijn uitgebracht en ook de historie van Soest raken. Museum Soest krijgt een eigen rubriek met aankondiging van lopende exposities. Ook belangrijk voor HVS leden, want zoals u weet, heeft u gratis toegang tot Museum Soest.

Natuurlijk wil ik graag verder met het vernieuwen van de Van Zoys Tot Soest. Wat in ieder geval blijft zijn de verhalen over Soest en de regio. Om dat te bereiken zullen we meer mensen moeten hebben die verhalen hebben over het verleden en/of zich willen verdiepen in de historie van Soest en Soesterberg.

Naast wat blijft willen we ook nieuwe rubrieken. Een voorbeeld is de boekbespreking. Daarnaast zou het leuk zijn om een column op te nemen, waarin op een speelse en originele manier actualiteit en historie worden samengevoegd. En natuurlijk, als er ideeën zijn waar u al heel lang van dacht waarom staat dat er nooit in; laat het ons weten!

Rest mij u veel leesplezier toe te wensen, waarbij u ook inspiratie krijgt om ons blad met uw verhaal over het Soester verleden te verrijken.

Paul Verhoeven

BERICHTEN VAN HET BESTUUR

Aanwezig op de ambachtenmarkt Hemelvaartsdag 10 mei

Zoals elk jaar was de HVS weer met een kraam aanwezig. Ondanks de grijze bewolking en lichte regen, nam zienderogen het aantal bezoekers toe. Een aantal kwam bij onze stand en kocht één van de boeiende uitgaven en/of werd lid. Op deze dag hebben we 10 leden geworven en sinds 10 mei zijn er drie bijgekomen.

Beleidsplan 2018 - 2021

Op de ALV is het beleidsplan door de leden unaniem aangenomen. Het is daarmee een opdracht aan het bestuur geworden om het geleidelijk uit te voeren. Een eerste stap is gezet om voor dit jaar een aantal prioriteiten te stellen. Elk bestuurslid is nu verantwoordelijk en contactpersoon voor een onderdeel van dit plan.

Samenwerking: contacten met derden

- Archief Eemland

Er is een overleg geweest met vertegenwoordigers van het Archief Eemland. De medewerker archief van de gemeente Soest was daarbij aanwezig. Het was een goed gesprek waarin een aantal afspraken is gemaakt. U hoort daarvan uiteraard nog meer.

- Contacten met collega historische verenigingen

Met de besturen van de hv's van Leusden en Baarn is contact gezocht om met elkaar te spreken over elkaars ervaringen en vooral hoe wij van elkaar kunnen leren en sterker staan. In september zijn deze ontmoetingen. Uiteindelijk wil het bestuur van de HVS twee maal per jaar een overleg hebben met alle besturen van HV's in de regio Eemland.

Activiteiten

- **Fietstocht op 7 juli.** Vergeet u het niet de jaarlijkse en afwisselende fietstocht? Binnenkort nader bericht.
- **Kwartaalactiviteiten.** Zie de aparte aankondiging.

Website en e-mailadres

Het bestuur wil de website van de vereniging meer gebruiken voor het aankondigen van activiteiten. **Raadpleeg dus vaker de website voor actuele informatie!!**

Mocht u een e-mailadres hebben, dan wordt u verzocht om deze op te geven aan de secretaris: info@hvsoest.nl. U bent dan verzekerd dat u ook rechtstreeks informatie ontvangt.

Namens het bestuur, Martijn da Costa, voorzitter

GEZOCHT:

SCHRIJVERS EN VERTELLERS VAN HISTORISCHE VERHALEN

Een tijdschrift van een historische vereniging is voor de artikelen afhankelijk van de input van mensen die over specifieke onderwerpen iets kunnen vertellen. Bij voorkeur authentieke verhalen die de lezer ... *lees verder op p.48* >

KWARTAALBIJENKOMSTEN

Kwartaalbijeenkomsten

Zoals in het Beleidsplan 2018 - 2021 is aangekondigd wil het bestuur elk kwartaal een bijeenkomst organiseren voor haar leden. Elke bijeenkomst heeft een (in)directe link met de historie van Soest. Voor 2018 zijn de volgende data gepland:

- Donderdag 28 juni
- Donderdag 27 september
- Donderdag 13 december

Nadere berichten over het programma van 27 september en 13 december volgen nog.

Kwartaalbijeenkomst 28 juni 2018

Op dit moment wordt de Palz Biënnale gehouden op de Palz. Het grenst aan het voormalige woonhuis van Bert Raatjes (vml directeur van TBS en Soester ondernemer). Het was een kleurrijke en bijzondere man. Onder andere is dat merkbaar aan de wijze waarop hij zijn woonomgeving heeft ingedeeld en voor dieren een natuurlijke omgeving wilde creëren. Dit deel van de Palz is normaal niet toegankelijk voor het publiek. Een uitzondering wordt gemaakt voor de HVS en wordt leden gelegenheid geboden hiermee kennis te maken en het met eigen ogen te zien. Een vrijwilliger Utrechts Landschap doet dit deel van de rondleiding.

Op het aangrenzende en publieke deel vindt op dit moment de Paltz Biënnale plaats. Misschien vraagt u zich af: Kijken kunstenaars anders? Daarvoor maken 8 hedendaagse kunstenaars een tijdelijk kunstwerk op landgoed de Paltz. De kunstenaars nemen de geschiedenis, de natuur en de mogelijkheden van de locatie als uitgangspunt. De locatie rondom het Herdershuis leent zich hier perfect voor door de bijzondere geschiedenis en het speciale karakter waar de kunstenaars zich toe kunnen verhouden. Meria Bakker doet zelf de rondleiding (www.paltzbiennale.nl)

Groepsgrootte:

Maximaal 30 deelnemers (2 groepen van 15 mensen)

Programma:

- 19.00 uur ontvangst
- 19.15 - 20.15 uur rondleiding over de Paltz Biënnale : groep -1-
- 19.15 - 20.15 uur rondleiding over de Paltz : groep -2-
- 20.15 - 20.30 uur koffie/thee/fris met koek
- 20.30 - 21.30 uur rondleiding over de Paltz Biënnale : groep -2-
- 20.30 - 21.30 uur rondleiding over de Paltz : groep -1-
- 21.30 - 22.00 uur borrel/afsluiting

Kosten:

- Paltz Biënnale € 5,00 p.p.
- Prijs koffie/thee/koek € 1,50 p.p.
- Bier, wijn, fris € 2,00 p.p.

Aanmelding:

Via info@hvsoest.nl. Maximaal 2 x 15 personen op volgorde van aanmelding. Na aanmelding ontvangt u een bevestiging en nader bericht.

GEWOON AANPAKKEN: TON HARTMAN GEEFT HET STOKJE DOOR

door Paul Verhoeven

Vanaf de zomer 2012 was Ton Hartman actief als hoofdredacteur van “Van Zoys Tot Soest” (VZTS). Dat nummer was ook het laatste boekje in zwart/wit. Zijn eerste tekst als nieuwe redacteur was:

Mijn hemel, waar ben ik aan begonnen. Een verzuchting omdat er nauwelijks respons was gekomen op zijn verzoek om nieuwe redactieleden en kopij. Dat is verder allemaal goed gekomen want het blad van de HVS heeft de laatste jaren vol gestaan met leesbare en interessante artikelen, samengebracht door Ton Hartman, zijn collega redacteurs Piet van Elteren en Dick van Fulpen en een groot aantal schrijvers. VZTS is een gewaardeerd en goed gelezen blad onder de leden van HVS.

Het eerste nummer van VZTS werd in de zomer van 1980 uitgebracht. Met 14 pagina's en in zwart/wit zag het er nog erg uit als een clubblad. U zult het met mij eens zijn dat het huidige blad een mooie en verzorgde uitstraling heeft. De inhoud is vaak interessant en diepgaand. Een hoog niveau dat we natuurlijk graag willen handhaven in de toekomst.

Na 6 jaar heeft Ton aangegeven de taak van hoofdredacteur neer te leggen. Hij wil zich gaan richten op het schrijven van het boek “Soest in de 19e eeuw” en artikelen voor VZTS. Daarnaast zal hij actief blijven in het beantwoorden van vragen over de historie van Soest en Soesterberg. En hopelijk is er dan ook meer tijd voor de eigen omgeving.

Op het gebied van geschiedenis ligt de belangstelling van Ton Hartman bij de agrarische sector en dan vooral in het tijdvak van 1800 tot 1950. Zelf is hij afkomstig uit een oud boerengeslacht en had lange tijd samen met Marianne een actief boerenbedrijf in een monumentale

boerderij aan de Birkstraat. Inmiddels hebben zij ervoor gekozen om de melkveehouderij af te bouwen, maar niet om het boerenleven vaarwel te zeggen.

Het vak van hoofdredacteur van VZTS is veel lezen, redigeren, corrigeren, bespreken met de auteur, afbeeldingen beoordelen en overleg met de collega redacteurs. Daar gaat veel tijd in zitten. Temeer omdat Ton ook zelf voor de distributie zorgde. De bezorgers van het blad kregen hun “wijk” persoonlijk aangereikt door de hoofdredacteur. Eigenlijk teveel voor één man.

Bovendien zijn er maar weinig nummers uit de achterliggende jaren waarin geen bijdrage van Ton Hartman staat. Hij was dus ook nog een zeer productieve schrijver.

Voor de auteurs is hij een scherpe en kritische beoordelaar. De kopij moet voldoen aan de eisen qua kwaliteit en ook taalkundig een ruime voldoende halen. Afijn, dat is zeker gelukt gedurende het redacteurschap van Ton.

Onder het kopje “toekomst” schreef Ton zes jaar geleden dat het niet zal meevallen om het niveau te kunnen handhaven. Met de hulp van de bestaande en oude redactie verwachtte hij wel dat het zou kunnen lukken. Na zes jaar onder de bezielende leiding van Ton Hartman kunnen we vaststellen dat de doelstelling van toen zeker is gehaald.

EEN ANDERE HOOFDREDACTEUR VOOR VZTS

Vanaf maart 2018 is Ton Hartman gestopt met zijn werkzaamheden als hoofdredacteur voor het blad van de HVS. Vervanging bleek best moeilijk te zijn. De werkzaamheden, kwaliteit en inzet vergen wat vrije tijd. Bovendien is de rol van de redactie wellicht niet erg bekend bij veel leden. De huidige redactie bestaat naast ondergetekende uit Dick van Fulpen en Piet van Elteren. We blijven echter zoeken naar mensen die over de historie van Soest en Soesterberg eigen verhalen hebben. Ook als u het moeilijk vindt om uw verhaal op papier te zetten, horen wij heel graag van u. We willen u best graag helpen met het verhaal te vertellen.

Binnen het bestuur vinden wij de kwartaaluitgave een zeer belangrijk onderdeel van de activiteiten van HVS. Het doen van onderzoek naar ontwikkelingen, gebeurtenissen, bijzonderheden en kenmerkende zaken in Soest en Soesterberg staat in de activiteiten op een hoge positie.

Voor veel van u ben ik nog niet bekend. Mijn naam is Paul Verhoeven en hoewel die vertrouwd mag klinken, komt dat waarschijnlijk door dezelfde naam van de filmregisseur. Vijfenzestig jaar geleden zag ik als vijfde telg in het gezin van een groenteboer het daglicht in Amersfoort. Jarenlang heb ik mij bezig gehouden met advisering aan MKB ondernemers en aan gemeenten inzake de toepassing van regelingen ter stimulering van het ondernemerschap. Inderdaad, geen historicus. Mijn belangstelling voor de geschiedenis van de regio Eemland is ontstaan door een uitgave van Waanders uit Zwolle. U kent ze wel, de geschiedenis van Amersfoort in 20 delen. Vervolgens heb ik een (bescheiden) bestand aan boeken over Eemland, Amersfoort en inmiddels ook Soest en Soesterberg bij elkaar verzameld. De gemeente Soest is toegevoegd nadat ik in 1976 in die plaats ben komen te wonen.

Geschiedenis en historie is gemakkelijk. Het is immers niet te bewijzen dat iets bestaat. Maar om diezelfde reden is het vak ook complex. Een typisch kenmerk van een paradox. Een aardig voorbeeld is dat over

het ontstaan van Soest (en Amersfoort) best discussie bestaat. Albert Delahaye bestrijdt ondermeer dat de vier wouden uit de akte van 777 in de omgeving van het gouw Flehite hebben gelegen. Volgens hem is in de schenkingsakte uit 777 van Karel de Grote aan de St. Maartenskerk van Utrecht niet het Eemland en de Gelderse Vallei bedoeld, maar lagen de plaatsen in Noord Frankrijk. Zo stelt Delahaye dat de Eem nooit Hem of Hemus is genoemd. Amersfoort en omgeving kon niet eerder worden ontgonnen dan na de grote storm in 1170, waardoor de Zuiderzee een open verbinding kreeg met de zee en er getijden ontstonden. Uiteraard zijn deze bevindingen bestreden door andere deskundigen. Delahaye zou de lengte en breedtegraden verwisseld hebben en de historische benamingen niet juist interpreteren. Het voorbeeld toont aan dat hoe dieper we in de tijd gaan, des te minder zekerheden er zijn.

Voor de periode waarin ik het blad mag uitbrengen namens de vereniging, wil ik ook graag verhalen opnemen uit de recente historie. Ook zaken van twintig jaar geleden kunnen al een beeld geven van het leven in die tijd. Verhalen over de omgeving, werk, arbeid, wonen etcetera. Als u niet zelf wilt schrijven, is daar wel een mouw aan te passen. Neem in ieder geval contact op met de redactie als u iets te melden heeft.

Tot slot en nogmaals: Alle leden maar ook andere belangstellenden nodig ik van harte uit om een bijdrage te leveren aan ons kwartaalblad. Juist door samen te werken en het elkaar blijven vertellen van wat het verleden ons bracht, houden wij de historie levend. Dat lukt alleen als u met voldoende verhalen komt en ook indien mogelijk ook uw steentje bij wilt dragen aan het in stand houden van de VZTS.

Paul Verhoeven

DE 'EERSTE' STEEN VAN HUIZE SINT JOZEF

Door Ton Hartman

Binnenkort bestaat het gebouw Huize Sint Jozef aan de Steenhoffstraat 46 al 150 jaar. In de loop der tijden is de 'eerste' steen zodanig verweerd dat deze nog nauwelijks leesbaar is. Verschillende historici hebben in de literatuur gezocht naar de identiteit van de 'steenlegger' maar zonder resultaat. Via de website www.wiewaswie.nl kun je soms met alleen de voornamen al tot een oplossing komen. Vooral dankzij de

medewerking van de heren Peter P. Moormann en Jeroen Moormann kunnen wij een mooi levensbeeld schetsen van de hoofdrolspelers van de 'eerste steenlegging'. Ook dank aan de Historische Kring Baerne die mij welwillend ten dienst stond maar helaas weinig relevante informatie kon geven.

Huize Sint Jozef. Foto Ton Hartman.

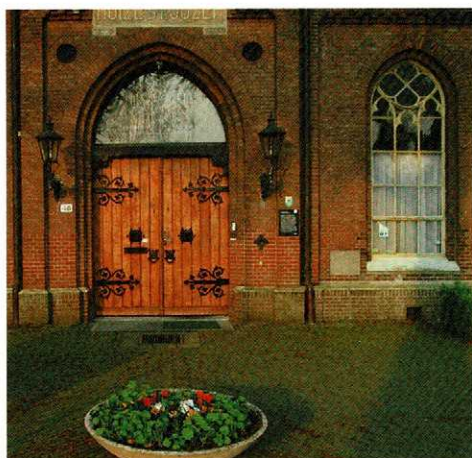
Inleiding

De traditie van markering van het bouwjaar van een pand is al eeuwenoud. Soms op eenvoudige wijze door muurankers in de vorm van cijfers, of anderskleurige dakpannen. Soms alleen als jaartal, wat boven de toegang van Huize St. Jozef te zien is. Maar ook veelal als echte 'eerste steen' als ceremonieel gedenkteken. Weinig opvallend maar toch prominent geplaatst rechts naast de hoofdingang bevindt zich op kniehoogte 'onze' te beschrijven gedenksteen. De tekst luidt "EERSTE STEEN GELEGD DOOR ADOLF FREDERIK JACOB OUD IX JAREN JONGSTEN ZON VAN DEN HEER E. MOORMANN DEN XXII JULIJ MDCCCLXVIII". Mochten sommige onder u de Romeinse cijfers niet helemaal paraat hebben: Adolf was negen jaar toen hij op 22

De eerste steen van Huize Sint Jozef. Foto Ton Hartman.

juli 1868 de steen mocht inmetzelen. Zijn ouders waren Gerhard Eduard Moormann (1807-1888) en Gesina Barendina Krans (1817-1875). We mogen ervan uitgaan dat Adolf uitverkoren was om de steen te leggen omdat zijn ouders sympathiek tegenover het initiatief stonden om het klooster te bouwen. Waarschijnlijk hebben ze in financiële zin een aanzienlijke bijdrage geleverd.

Toegangsdeuren Huize Sint Jozef. Foto Ton Hartman.

Adolf Frederik Jacob Moormann

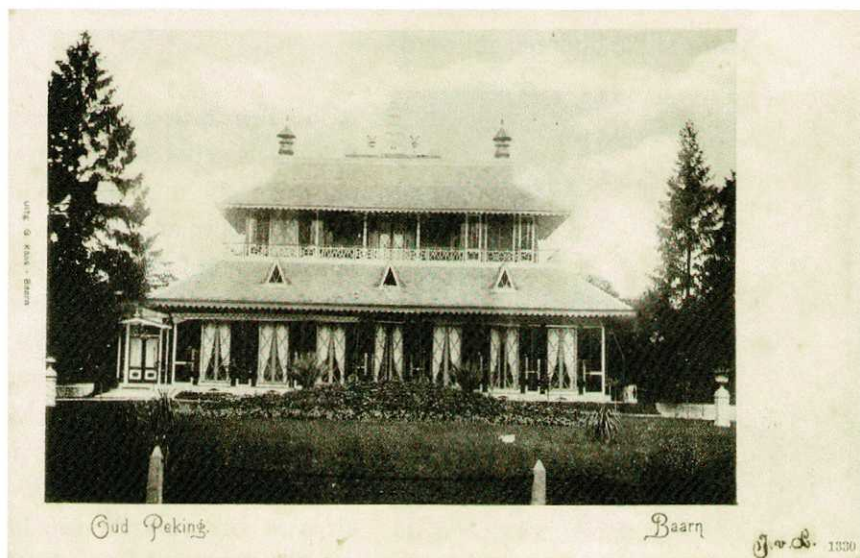
Adolf was geboren te Baarn op 13 oktober 1859 in “Huize Peking”. De familie Moormann en aanverwante families gebruikten veel doopnamen, natuurlijk werden de grootouders vernoemd, maar ook andere familieleden waarvoor sympathie bestond werden vernoemd. Mogelijk is de naam Adolf vernoemd naar Adolf Lodewijk Karel Lipman (1838-1915), dit is de zoon van zijn aangetrouwde oom Samuel Lipman uit diens eerste huwelijk. Niet bevestigd door het

Adolf Frederik Jacob Moormann (1859-1915)

bevolkingsregister maar volgens de overlevering is Adolf Lipman bij de ouders van Adolf Moormann in huis geweest. De namen Frederik Jacob heeft hij waarschijnlijk te danken aan een broer van zijn moeder, deze woonde een tijd in bij het gezin Moormann in Baarn. Van beroep was deze oom zeeman. Adolf groeide daar ook op maar of hij gewoon naar de dorpschool van Baarn is geweest is maar de vraag. Er was een Engelse gouvernante Mary Stack in huis.

Kort na het overlijden van zijn moeder en net zestien jaar oud ging hij naar Katwijk naar het internaat van de eerste katholieke middelbare school van Nederland. Deze school werd geleid door paters van de orde "Sociëteit van Jezus". Deze "Jezuïeten" zijn de 'intellectuelen' van de katholieke kerk. De opleiding was gericht op leiders in de maatschappij. Adolf ging naar Indië, vermoedelijk met het stoomschip "Prins Alexander"; hij zou op 28 december 1885 daar aangekomen zijn. Had hij op het moment van vertrek al een relatie of is zijn huwelijk

Huize Peking voor 1890 Baarn. Foto Archief Eemland.

anderhalf jaar na aankomst geheel gearrangeerd? Hoe het ook moge zijn, in ieder geval is bekend dat hij zich liet vertegenwoordigen op 30 juni 1887 te Amsterdam, waar de huwelijksakte werd getekend met Josephine Theodora Antonia Elisabeth Agnes Sinkel (1862-1890). Zijn bruid zal hij al wel eerder ontmoet hebben. Haar grootvader was immers Joseph Sinkel, broer van Anton Sinkel die we later in dit artikel tegenkomen. Joseph is een maand na zijn trouwen verdronken, toen hij op weg was naar Leeuwarden om de mogelijkheden van vestiging van een winkel van Sinkel te bekijken. Zijn echtgenote kreeg na acht maanden een zoon Antonius Alexander Josephus Cornelis Sinkel (1833-1876). Deze werd advocaat en huwde Alexandrina Antonia Agnes Barge (1841-1871), zij was een dochter van James Barge (1809-1871) en Maria Elisabeth (Elise) Moormann. Elise was een volle zus van Adolfs vader Eduard Moormann. Genealogisch gezien dus vijfde graad verwantschap. Bovendien was James, afkomstig uit Manchester reder en zakenpartner van vader Eduard. Beiden hadden een handelsfirma op Indië en werkten nauw samen. Adolfs beroep bij huwelijk was employee op een koffieonderneming. Josephine vertrekt ook naar Oost-Indie maar het geluk mocht niet lang duren. Eerst overleed hun dochtertje Antonia in 1889. Zij was in 1888 geboren en leefde slechts twee maanden. Kort erop overleed Josephine zelf (op 19 september 1890) op slechts 28-jarige leeftijd aan tyfus in Redjosarie. De dag erop werd ze begraven op het kerkhof van Blitar. Op Josephines bidprentje staat: *“De Engel, die me van alle kwaad verlost heeft, zegene mijn kind”*. Het heeft niet mogen baten, want een jaar later, in 1891, overleed ook hun tweede kind, hun zoontje Adolf. Hoe moet Adolf senior dit meervoudige verlies van een naast familielid, van een gezinslid zelf ervaren en verwerkt hebben? Het is een regelrecht drama, dat zijn sporen nagelaten moet hebben en waar hij psychisch last van gehad zou kunnen hebben. Gelukkig kon hij altijd terecht in het gezin van zijn oudere broer Sam (Samuel Philippus Marie Joseph Moormann 1857-1934), die getrouwd was met Eugenie Pabst (1865-1945), die half Duitse, half Vietnamese was en hem liefdevol opnam in de familie.

Een volgende dramatische ervaring voor Adolf is de uitbarsting van vulkaan de Kloet (Kelud) in 1901 geweest, 10 jaar na het overlijden van zijn zoontje. Zijn employee Persijn en 22 inlanders zijn in de hete

luchtstromen terechtgekomen, zij konden nog wel vluchten naar het huis van Adolf waar ze kermend aankwamen. Een gruwelijke dood volgden, in feite levend gekookt en verbrand. De plantage was geheel verwoest door de lahar (vulkanische modderstroom). Dat wij zoveel over het leven van Adolf weten is dankzij Eugenie, die haar memoires later in een prachtig handschrift heeft opgeschreven in een boek voor haar dochter Josepha de Koster-Moormann, die in Medan woonde. Samen Eugenie waren al wat langer in Indië op een nabijgelegen plantage en Eugenie heeft een beschrijving gemaakt over de familie in deze koloniale tijd en dat geeft een fraai tijdsbeeld. Hoe de dagindeling er uitzag, de omgang met bedienden, de plaatselijke gebruiken en niet te vergeten de feestjes in de soos met verkleedpartijen en bloemencorso's. Adolf wordt door Eugenie beschreven als een sociaal bewogen man die ook zijn Indische personeel op waardige wijze behandelde. Met de Kerst liet hij voor iedereen cadeautjes overkomen uit Nederland. Desondanks is het treurig afgelopen met Adolf. Hij werd psychisch ziek, herkende niemand meer en is op 15 maart 1915 in Lawang op Java gestorven. Het lijkt aannemelijk dat hij op latere leeftijd niet meer bestand was tegen de gevolgen van zijn psychisch lijden. Eugenie schrijft in haar memoires dat hij na het zien van de stervende Indonesische werknemers in één dag jaren ouder was geworden. Herbelevingen van het gebeurde zijn in zulke gevallen gebruikelijk. De doodsoorzaak is echter niet bekend. Wel moge duidelijk zijn dat de 'eerste steenlegger van Huize Sint Jozef' geen gemakkelijk leven gehad heeft. Er zijn geen aanwijzingen dat Adolf ooit een nieuwe relatie gekregen heeft en zijn er geen nazaten van Adolf bekend.

Gerhard Eduard Moormann (1807-1888) en Gesina Barendina Krans (1817-1875)

Eduard was zijn roepnaam, hij was geboren in Mettingen, Westfalen als zoon van Joan Joseph Conrad Moormann (1779-1816) en Maria Anna Agnes ten Brink (1787-1859). Zijn vader overleed vroegtijdig in Verviers (België), moeder achterlatend met vier jonge kinderen. Moeder Agnes verlaat de Heimat om naar Amsterdam te gaan. De kinderen gaan naar haar oom Joseph Wilmer in Hopsten. Na twee jaar gaan ook de kinderen naar Amsterdam. In 1821 wordt Michael Anton Sinkel (1785-1848), afkomstig uit Cloppenburg zijn stiefvader. Deze

Eduard Moormann (1807-1888)

is de oprichter van de beroemde Winkel(s) van Sinkel onder andere te Amsterdam en Utrecht. In tegenstelling tot andere Duitse families die veelal als marskramers naar Nederland kwamen om hun koopwaar aan te bieden, denk aan de families Clemens en August Brennikmeijer (C & A), Cloppenburg, Kreymborg, Voss, Lampe en ook Sinkel, waren de families Moormann en Ten Brink al redelijk welvarend. Zij hadden een handelshuis en ook een kredietbank die geld uitleende aan de marskramers! Eduard Moormann (meestijds wordt Gerhard

weggelaten) begon zijn carrière als magazijnmedewerker in de winkel van Sinkel te Amsterdam. Mogelijk heeft hij op de werkvloer bij Sinkel zijn latere echtgenote al ontmoet. In 1838 gaat Eduard naar Nederlands Indië om handel te drijven. Hij richt daar op 1 januari 1840 de handelsfirma E. Moormann & Co op. In 1842 is hij terug in Nederland. Dan ontmoet hij de getrouwde en Nederlands Hervormde Gesina Barendina Krans. Hij neemt haar mee naar London en in Engeland krijgt het paar vier kinderen. Rond 1851 komt Eduard naar Nederland terug en gaat als ongehuwd bij zwager James Barge inwonen aan de Nieuwegracht 99 te Amsterdam. Hij huwde 30 december 1852 te Amsterdam Gesina Barendina Krans. Zij verbleef toen nog in Engeland en werd bij het huwelijk vertegenwoordigd door Samuel Lipman. Zij had ook al de nodige levenservaring. Op haar zestiende huwde ze al voor de eerste keer met Uilke Draisma, een Fries die winkelbediende in Amsterdam was. Na vijf jaar *'genoeglijke echtvereniging'* (rouwadvertentie Leeuwarder Courant 5 maart 1839) overleed hij al. Dina, zoals ze in de familie genoemd werd, hertrouwt in 1841 met de koopvaardijkapitein Jan Houtsaager geboren te Amersfoort maar dit huwelijk wordt door echtscheiding ontbonden. Bij de echtscheidingsakte werd hij als beurtschipper tussen Amersfoort en Haarlem voorgesteld, en had hij *'overspel gepleegd met een zekere Antje'*. Beurtschipper klinkt toch wat minder voornaam dan koopvaardijkapitein (akte Amsterdam 19-05-1850). De vier oudste kinderen zijn in Engeland geboren, de

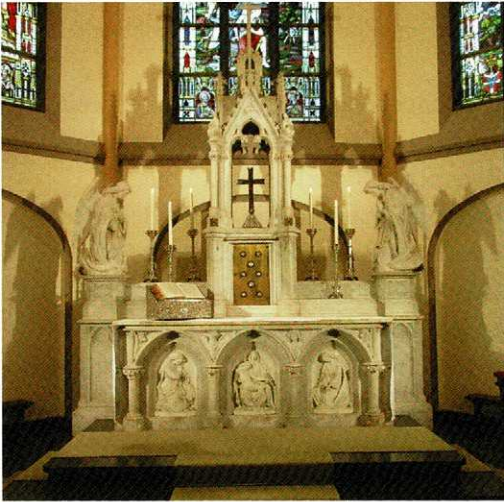
Dina Moormann-Krans (1817-1875)

oudste in Brighton, de andere drie in Londen. In het bevolkingsregister van Baarn werden deze kinderen gewoon genoteerd alhoewel ze buitenechtelijk waren! In het bevolkingsregister 1851-1853 van Amsterdam staat Dina ingeschreven bij haar ouders aan het Mennonietenpad in Amsterdam, maar woonachtig is in Engeland. Haar geloof is Nederlands Hervormd, Eduard is Rooms-katholiek. Een gescheiden, niet katholieke vrouw als echtgenote voor Eduard Moormann, die uit een vermogende, zeer katholieke, van oorsprong Duitse familie kwam, was in die tijd eigenlijk ondenkbaar. Over Dina werd in de familie dan ook niet gepraat. Naast de geloofsverschillen lijkt er ook op financieel opzicht weinig gelijkwaardigheid. Voor zover je aan de hand van een fotoportret een conclusie kan trekken zouden we haar als karaktervol willen omschrijven. Het echtpaar huurde per 1 mei 1853 Huize Peking in Baarn van Groothertogin Sophie van Saksen-Weimar, Prinses der Nederlanden, dochter van Koning Willem II. Samen met Eduard kreeg zij daar nog vier kinderen. De regio heeft wel geprofiteerd van hun aanwezigheid in Baarn, minstens drie rooms-katholieke instituten werden gesteund. In Hilversum werd het Sint Anna Gesticht begunstigd,

Detail altaar Sint Nicolaaskerk

we leiden dit af uit de 'eerste steenlegging' door dochter Maria Josepha Moormann (1852-1942) op 26 maart 1862. De 'oude' Sint Nicolaaskerk te Baarn, welke in 1861 werd gebouwd, werd in 1865 opgesierd met een marmeren altaar. Dit altaar met tabernakel is meeverhuisd naar de huidige Sint Nicolaaskerk. Op de zijkant van het altaar wordt de gift bevestigd met de naam B. Moormann-Krantz, Barendina vond Krantz blijkbaar meer bij haar passen dan het gewone "Krans" wat in de Burgerlijke Stand gebruikt werd. En Huize Sint Jozef in Soest kreeg zijn gedenksteen. Wat zouden de beweegredenen van het echtpaar Moormann zijn? Kocht hij zijn zielenrust vanwege het ongehuwd

Het marmeren altaar in de Sint Nicolaaskerk te Baarn, vervaardigd door Joseph Graven en geschonken door G.B. Krantz. Foto Ton Hartman.

samenwonen met een gescheiden protestantse vrouw? Of waren ze heel altruïstisch ingesteld? Aan welke bedragen zouden we moeten denken? In 1859 kregen de Zusters Franciscanessen van Oirschot een gift van 10 000 gulden voor de nieuwe Bewaar- en Naaischool in Hilversum, dat zou nu vergelijkbaar zijn met een gift

van ruim 100 000 Euro. Dat de Sint Nicolaaskerk in Baarn begiftigd wordt ligt voor de hand, het was hun woonplaats en zij konden iedere zondag tegen hun goede werken opkijken. Dat Hilversum ook bedeed werd is waarschijnlijk door de rol van Eduard als pater familias. Voor Soest zijn er twee opties: twee dochters van Eduard en Gesina zijn in internaat gegaan in Amersfoort bij de zusters van Onze Lieve Vrouw van Amersfoort. Het lag in de bedoeling dat religieuze zusters daar een opleiding op kweekschoolniveau kregen om in den lande onderwijs te gaan geven. Of het is als dank voor pastoor Willem Steenhoff die bemiddeld kan hebben bij de paus Pius IX dat de huwelijken van Eduard en Dina en van Eduard's zus Agnes met de gescheiden, tot het katholieke geloof geconverteerde Joodse advocaat Samuel Lipman de kerkelijke zege kregen. De heer F.S.I. Knaapen suggereert in zijn boek "De Petrus & Paulusparochie" zoiets; helaas noemt hij geen namen. De heren Hans van Dorresteijn en Joop Akker hebben de doopboeken van de Petrus & Pauluskerk tussen 1850 en 1860 nog nagekeken of de dopen van de kinderen soms in Soest hebben plaatsgevonden. Helaas hebben zij niets kunnen vinden maar desondanks wel dank voor de genomen moeite.

Dina overleed op 58 jarige leeftijd in 1875 in Baarn. Eduard verhuisde in 1879 naar huize Hilveroord te Hilversum. Zijn stiefvader, de al eerder genoemde Anton Sinkel had de buitenplaats Hoorneboeg al

Dina Moormann-Krans. Foto Jan Ebbenhorst & Zoon.

in 1835 aangekocht, opgeknapt, uitgebreid met heidegrond en ‘stalheim’ en omgedoopt tot Hilveroord. Sinkel gebruikte het als zomerverblijf maar na zijn overlijden bleef de moeder van Eduard er permanent wonen. Eduard erft Hilveroord, maakt er een jachthuis van en laat zoon Henry Eduard Moormann (1845-1897) vanaf 1875 met zijn jonge gezin erin wonen. Waarschijnlijk is de suikercrisis de oorzaak dat Eduard in 1879 zijn zoon eruit zet, het zelf betreft, en begint met een grote uitverkoop vanwege financiële perikelen.

Na Eduard 's overlijden in 1888 mag schoonzoon Ferdinand Clemens August Maria Theissing, gehuwd met bovengenoemde Maria Josepha de schulden oplossen door de restanten van Hilveroord te verkopen. Tenminste één Soester ondernemer heeft zaken gedaan met de familie Moormann: door Jan Ebbenhorst & Zoon zijn er portretfoto's gemaakt.

Vlucht naar Egypte

Tevens tekent zich de vraag bij mij af of de beeldengroep in de spitsboogvormige geveltop ook een onderdeel van de schenking zou kunnen zijn? Het zandstenen reliëf met de voorstelling “Vlucht naar Egypte”, welke zich aan de frontzijde van het gebouw is aangebracht zal ongetwijfeld ook in die tijd geplaatst zijn. In Baarn is het indrukwekkende altaarstuk vervaardigd door Joseph Graven (1836-1877), en ook voor de Hilversumse Sint Vituskerk heeft Joseph Graven beelden gemaakt, Zou hij ook voor Huize Sint Jozef actief geweest zijn? Overigens zijn de auteurs van het bekende gele boekje *Geschiedenis en Architectuur Soest*: de heren Hans Lägers en Michael Kruidenier niet helemaal Bijbelvast. Zij schrijven over de “Vlucht uit Egypte”, maar het is of a) de “Uittocht uit Egypte” of b) de “Vlucht naar Egypte”. Tegelijkertijd moeten we constateren dat het plexiglas wat pas in de jaren zeventig of tachtig van de vorige eeuw geplaatst is toch wel erg veel afbreuk doet aan de voorstelling. Zou in het jubileumjaar van Huize Sint Jozef daar niet een fraaie oplossing voor gevonden kunnen worden?

Vlucht naar Egypte Huize Sint Jozef. Foto Koch.

Vlucht naar Egypte. Foto Ton Hartman.

Tenslotte kwam er nog een kleine link naar de tegenwoordige tijd tevoorschijn. Eén van de kersverse wethouders en locoburgemeester van Soest is Aukje Treep-van Hoeckel. Zij heeft een aangetrouwde oud tante Eugenie Alexandra Josepha Moormann (1910-1966) die met oudoom Henk van Hoeckel was gehuwd. Eugenie is geboren in Malang op Java en zij was de jongste dochter van eerdergenoemde Sam Moormann en Eugenie Pabst. Eugenie Moormann moest oom zeggen tegen ‘onze’ eerste steenlegger Adolf Frederik Jacob Moormann, dat zal zij ongetwijfeld gedaan hebben want de broers hadden een nauwe band. Zo blijkt de wereld toch niet zo groot te zijn!

Bronnen:

- Diverse (genealogische) websites zoals www.wiewaswie.nl, www.archiefeemland.nl www.delpher.nl;
- De winkel van Sinkel in Utrecht, Jellie van der Meulen, gepubliceerd in maandblad Oud-Utrecht jaargang 58. nr 5 Mei 1985. Pag. 193-199;
- Eugenie Moormann-Pabst. Een heel eenvoudige geschiedenis over mijn leven. Niet gepubliceerd, handgeschreven manuscript, bestemd voor dochter Josepha de Koster-Moormann, wonende te Medan (uit archief familie Moormann, Indische Tak);
- Nieuwe Herengracht 99, Amsterdam, website Taco Tighelaar;
- Familiearchieven Indische tak geordend door de heer E. Moorman, in het bezit van Peter P. Moormann;
- Familiewebsite Moormann;
- De villa Wisseloord en zijn bewoners, Wilfried Pott, gepubliceerd in Eigen Perk 1991/4;
- Het onderwijs in Hilversum rond het jaar 1850, Hans van den Berg, gepubliceerd in Hilversum Anno 1850, 1990.

EEN HISTORISCHE PAREL OP DE BUNT

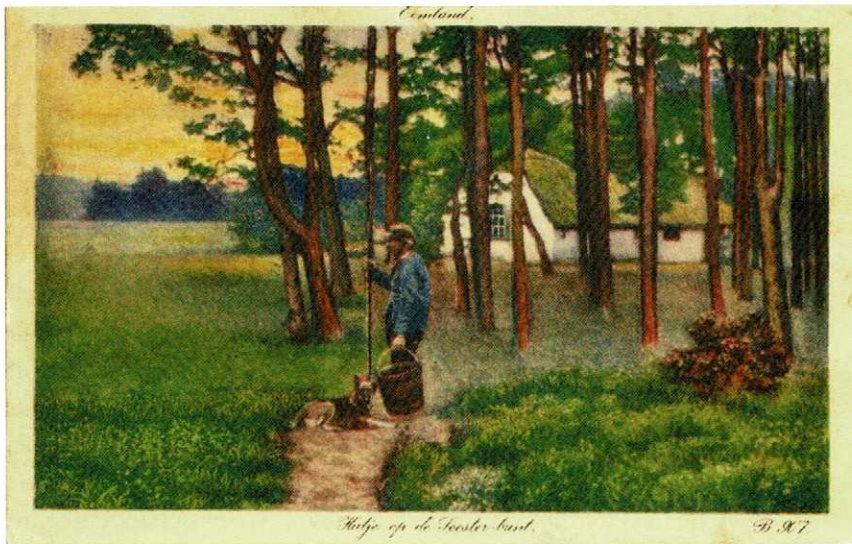
Door Paul Verhoeven

Over de Bunt is weinig gepubliceerd. Het was vroeger een gebied met een schrale, zanderige bodem waarop de oogsten klein waren. Het is ook de naam van een grassoort dat groeit op arme zandgronden. Uit een eerder verschenen artikel in de VZTS blijkt dat de nabijgelegen Plasweg zijn naam dankt aan het boerderijtje “de Plas” dat aan het einde van deze weg, midden op de heide, lag. Hier woonde Garth Egberts, bijgenaamd “Garth van de Plas”. Overigens meldt Ben van Os in het boek “Geschiedenis en verklaring van de straatnamen in Soest” dat de Plasweg zijn ontstaan te danken heeft aan de plas op de heide. Deze plas is in het begin van de twintigste eeuw dichtgegooid. In zijn artikel over de Bunt in de VZTS jaargang 8.1 uit 1987 schrijft W. Klein dat de vennen verdwenen door daling van het waterpeil als gevolg van de waterwinning. Aardig is dat na veel regenval weer vennetjes ontstaan op sommige plekken in het duingebied.

Als we nog dieper teruggaan in het verleden komen we uit in de Steentijd. Het terrein is een vindplaats van vuursteen dat destijds gebruikt werd voor pijlpunten, schrapers, mesjes etc. Er zijn veel aanwijzingen waaruit blijkt dat het hogere en droge deel van het Soester (en Hezer) grondgebied al ruim voor onze jaartelling werd bewoond.

Tot het begin van de twintigste eeuw heerste armoede in het gebied. De agrarische bevolking was afhankelijk van schapenteelt en eigen moestuinen. De afbeelding op pagina 23 geeft een beeld van de omstandigheden op de Bunt in het verleden.

Kortom we mogen de Bunt beschouwen als een zeer oud terrein, waar de mens al gedurende bijna achtduizend jaar verblijft. In die periode zijn de leefomstandigheden, zeker in de laatste eeuw, aanzienlijk verbeterd.

Op woensdag 16 mei 2018 bezocht ik Leo en Wil van den Berg in de door hen gerestaureerde woning op de Ericaweg, nabij de Plasweg. Verstopt tussen het groen staat daar een kleine rietgekapte boerderij. Leo en Wil kochten het huis in 1974 van de familie Verweij, die een hoveniersbedrijf en boomkwekerij hadden. Destijds was de woning een

bouwval. Zowel de kap als de vloer was sterk aangetast en moest worden vervangen. Achter de woning trof men een stenen fundering aan, waarvan niet bekend is wat er heeft gestaan. Naast het huis bevond zich een waterput, die tot de zeventiger jaren in gebruik is geweest. Leo vertelt met een glimlach dat de watermeter op slechts 17 kuub stond toen hij de woning betrok.

Door zijn ervaring heeft met restauratiewerk kon Leo de meeste verbeteringen zelf uitvoeren. Hierbij maakte hij gebruik van de bouweigenschappen die hij tijdens de inspectie van de bouwtechnische staat

aantrof. Om het gebouw in de originele staat terug te brengen, werden zoveel mogelijk natuurlijke materialen gebruikt. Voor het herstel van de kap zijn stammetjes uit het landgoed Pijnenburg gebruikt bijvoorbeeld. De vloer is vervangen, het dak werd opnieuw met riet gedekt, waarbij de het wolfseind (schuine zijde op de kop) behouden is gebleven. Er zitten heel wat uren in, maar het resultaat is er ook naar.

Qua type komt de boerderij het meest overeen met een zogenaamd hallehuis. Hierbij zijn de stijlen in twee rijen in de lengte geplaatst en door ankerbalken verbonden. Boven de stal bevindt zich een hilt (of hilde). Opvallend is verder dat de oorspronkelijke voorkant van de boerderij niet naar de Ericaweg is gericht. De eigenaar vermoedt dat vroeger een zandpad voor de boerderij heeft gelopen. Ook mogelijk is dat de deel gericht was op de almende (gemeenschappelijke heide) waar de schapen konden grazen.

Opvallend is ook het metselwerk. Er is gebruik gemaakt van smalle stenen. Kleinere stenen met een formaat van 16x8x4 (IJsselstenen) werden gebruikt vanaf het midden van de 17e eeuw. Leo van den Berg kijkt naar het metselverband. Hierin is een verband zichtbaar van strek (de lengte van de steen) en klusoor wat 3/4 van de steen is, afgewisseld met kopstenen. Voor alle duidelijkheid verwijs ik naar onderstaande foto van het metselwerk.

Leo en Wil van den Berg doen onderzoek naar de historie van het pand waarin zij wonen. Tot 1924 is wel bekend wie er gewoond hebben en wat die mensen deden voor de kost. Voor genoemd jaar woonden er ook al mensen. Het is reëel om te zeggen dat het huis al in 1868 of nog eerder werd gebouwd.

Leo wil graag meer weten over de historie van zijn woning. Vragen daarbij zijn: wie woonde er voor 1954 op het adres Ericaweg 18, had het huis een naam. Er is een oudere afbeelding waarop De Zonnebloem staat, het is niet duidelijk of dat ook de naam was op de woning. De achterzijde van het huis staat gericht op de Ericaweg. Op grond van de beplanting in de omgeving is er een vermoeden dat aan de huidige achterzijde van de woning een pad heeft gelopen. Overigens is het ook

mogelijk dat de woning met de achterzijde naar de weg is gebouwd.

Hoe dan ook, alle informatie is bruikbaar. Als u gegevens heeft kunt u die doorsturen naar het mailadres van de HVS. Wij zorgen er dan voor dat de informatie bij Leo komt.

Een primitieve afbeelding van de woning op Ericaweg 18.

SOESTER NATUURBAD, THEATER VAN MISPLAATST SENTIMENT?

Door Ton Hartman

Onderlaatst verschenen er berichten in de plaatselijke media dat er een gedenkboek geschreven gaat worden over het Soester Natuurbad. Om te voorkomen dat 'opnieuw' de geschiedenis uitgezocht moet worden heb ik eens de oude jaargangen van Van Zoys tot Soest nagelezen. In dit blad is er over geschreven maar dat is al geruime tijd geleden. Voor onderstaande samenvatting is gebruik gemaakt van een artikel van de heer Hans Kraal (ovl.): "Het Soester Natuurbad", verschenen in zomer 1986, 7de jrg. nr. 1 blz. 10 t/m 13. Een drietal artikelen van de heer Th. M. Peet (1916-2003): "Wijlen Het Soester Natuurbad", verschenen in zomer, herfst en winter 1995/1996, 16de jrg. nrs. 1,2 en 3, respectievelijk blz. 12 t/m 17, blz. 7 t/m 12 en blz. 10 t/m 15. En tenslotte een artikel van de hand van Jan van Steendelaar: Burgermeester Deketh, het Soester Natuurbad en het nieuwe werkwoord 'funken'", verschenen in winter 1999, 20ste jrg. nr. 3, blz. 8 t/m 13.

Inleiding

De heer Kraal kunnen we beschouwen als ervaringsdeskundige van het eerste uur, voor de oorlog heeft hij al in het bad rondgezwommen. De heer Peet was vanaf 1947 secretaris van de Stichting Soester Natuurbad en vanaf 1963 directeur van de Stichting Soester Natuurbad. En de heer Jan van Steendelaar is journalist met veel belangstelling voor de Soester gemeentepolitiek in het Interbellum. De eerste serieuze plannen voor een zweminrichting zijn al in de twintiger jaren van de vorige eeuw gemaakt, niet verwonderlijk want de "Zweminrichting" te Baarn was al in 1916 tot stand gekomen. Ook in Soest dacht men aanvankelijk een zwembad bij de Eem te situeren. De economische crisis vertraagde de plannen en het uitstel leek afstel te worden. Maar dankzij deze economische crisis kwam het idee om er een groot

Een beeld van de ingang van het bad in de beginperiode.

werkverschaffingsproject van te maken. Enkele mensen schijnen veel werk verzet te hebben om de plannen concreet en uitvoerbaar te maken. Slager Jaap Nooder uit Soesterberg was gemeenteraadslid voor de SDAP (Sociaal Democratische Arbeiders Partij nu PVDA) beoogde werk voor de vele werklozen in die tijd en tevens betaalbare recreatie voor de bevolking van geheel Soest. Ingenieur C. Sevenhuijsen vond hergebruik van koel- of condenswater van het Utrechtse Waterleidingbedrijf in Soestduinen voor het zwembad een geweldig goede oplossing. Huisarts Donker werd de voorzitter van het “Comité van initiatief tot het geraken tot de oprichting van een zweminrichting te Soest”. Natuurlijk gingen de eerste discussies weer over de locatie, de waterkwaliteit in de Eem liet te wensen over, samengaan met Baarn werd niet wenselijk geacht, vestiging aan de huidige Heideweg leek niet haalbaar dus werd naar een locatie rond Soestduinen gezocht. Het werd de Banningstraat die nu Van Weerden Poelmanweg genaamd is. Voor de ‘jongere’ Soesters: het huidige Hilton hotel. Andere discussiepunten voor de gemeenteraad waren de financiën, de zondagsrust en het gemengd baden.

Bouw en inrichting

Hoofd Openbare Werken Van Meurs heeft het ontwerp voor het natuurbad gemaakt, er moest ongeveer 20 000 kubieke meters grond als handwerk worden omgezet. Niet iedere werkloze was gewend om zwaar handwerk te doen maar de werkverschaffing was daar juist wel op ingesteld. Tevens werd er een paviljoen gebouwd en andere voorzieningen: de totale begroting bedroeg circa 70.000 gulden. Vanuit de Utrechtse Waterleidingbedrijf werd er elke dag tweeduizend kuub water naar een waterval gepompt voor verversing. De inschatting dat de zwemwatertemperatuur wel 23 graden Celsius zou kunnen zijn was erg optimistisch, Hans Kraal zag klappertandend de thermometer al bij 14 graden steken. Hans vond het bouwwerk maar matig, kippengaas met een laagje beton gelegd op asfaltpapier. Voor de 'badkuip' lag een goot om de voeten te spoelen, menigeen zal het zwembad ook gebruikt hebben voor de wasbeurt, want de meeste mensen hadden thuis nog geen voorzieningen als een douche of bad. Voor het gemengde baden was ook een oplossing gevonden: waterbaden mocht gezamenlijk maar zonnebaden niet. De 'bokken' dienden aan de Soester kant van het bad te blijven. De 'geiten' en het jonge spul mochten op de Soesterbergse zijde van de zon genieten. Mocht u denken dat er een niemandsland of

een gezinsveldje tussen deze twee gebieden was dan heeft u het mis, er was een afrastering als IJzeren Gordijn geplaatst.

De mythe van de opening

In het krantenbericht (onder andere Soester Courant van 18 april 2018) waar het boek over het Soester Natuurbad werd aangekondigd werd

als anekdote opgevoerd dat wethouder Peter van den Breemer zich tijdens de opening ontdeed van zijn bovenkleding en in zwemtenue te water ging. Nu zat niet alles mee op de dag van de opening op 17 juni 1933, de burgermeester Deketh was *“door een plotselinge ongesteldheid, die operatief ingrijpen noodzakelijk maakte”* opgenomen in het diaconessenziekenhuis in Utrecht. Door hevige regens werd een defilé van plusminus 1000 Soester sportbeoefenaren afgelast. Desondanks waren er wel 2000 personen aanwezig waaronder 1600 betalende bezoekers. Wethouder J.C.A. van Duuren hield een toespraak en opende het zwembad door het hijsen van de door de Brandweer aangeboden vlag. Daarna speelde de fanfare Sint Joseph van Soesterberg het Wilhelmus en nog wat opgewekte muziek. Er werden door de zwemmers en zwemsters van de Nederlandse Zwembond allerlei demonstraties in de uitgebreide watervlakte gegeven zoals *‘rugzwemmen, sleepbootje en onderzeeër’*. Ook de springtoren van drie meter hoogte werd ingewijd, mogelijk is toen de kreet; *“ik zeg nog zo: geen bommetje”* al geslaakt. Aan het eind van het artikeltje in de Gooi- en Eemlander van 19 juni 1933 wordt nog vermeld dat de nestor van de gemeenteraad Peter van den Breemer (ruim 70 jaar) en zijn collega raadslid M. Hornsveld de edele zwemsport beoefenen. Niets over een wethouder die met of zonder zwemkleding in het maagdelijke water sprong! Ook niet in de andere kranten zoals de Soester Courant die veel uitgebreider verslag deden.

De val van het IJzeren Gordijn

De oplossing die de gemeenteraad bedacht had dat in het water wel gemengd gezwommen mocht worden (sporten) en op de ligweide naar sekse gescheiden mocht recreëren bleef de gemoederen bezig houden. In de raad van Soest was mejuffrouw Funke de grootste tegenstander van het gemengde zonnebaden. De voorstanders noemden haar standpunt preuts en bedachten de term ‘funken’ voor het gemengde zonnebaden. Er is ook nog geëxperimenteerd met aparte toegangstijden voor dames en heren. Nog voor de Oorlog nam het volk op een gegeven moment zelf het heft in handen: de afrastering werd eruit getrokken. De bewaking, die volgens Hans Kraal een pet hadden met de tekst “Strandwacht”, stond machteloos.

De bezoekersaantallen namen elk jaar toe, zelfs in de eerste

oorlogsjaren. Op zondagen kwamen er wel zes- tot zeventuizend mensen, ook omdat er elders minder recreatie mogelijk was. De nabijheid van Fliegerhorst Soesterberg zorgde voor oorlogsschade zo dat het natuurbad weer opgelapt moest worden. In de zomer van 1947 kon er weer gezwommen worden. In de jaren vijftig werd het paviljoen omgebouwd tot restaurant, op 10 mei 1955 werd dit restaurant geopend met een officieel diner. De exploitatie werd geprivatiseerd. En hoewel het zwembad al wat verouderd was, waren de bezoekersaantallen bijzonder goed te noemen. In 1958 waren er dat 119.100 en in 1959 met een erg warme zomer 184.460. Over de jaren 1955 t/m 1959 gemiddeld 1003 per dag gedurende de vier maanden seizoen. Voor de noodzakelijke grootschalige renovatie bleef het bad in het seizoen 1961 gesloten. Noodzakelijk omdat in de jaren daarvoor de waterkwaliteit steeds verder terugliep.

1962, het mooiste natuurbad van Nederland

Op vrijdag 11 mei 1962 werd het Soester Natuurbad officieel geopend door Commissaris der Koningin in de provincie Utrecht Mr. C.Th.E. Graaf van Lijnden van Sandenburg. Burgermeester

Mr. S.P. Baron Bentinck hield een inleidende rede en de heer K. de Haan sprak als voorzitter van de Stichting Soester Natuurbad. Vanwege de watertemperatuur van veertien graden werden er geen zwemdemonstraties gehouden, wel mochten er 150 jongens en meisjes onder tromgeroffel en trompetgeschal in het ijskoude water springen of duiken. Het begin van de latere 'Nieuwjaarsduiken'? De renovatie kostte bijna één miljoen gulden maar toen was er wel een instructiebad, kleuterbad, ondiep -, middeldiep -, en 50-meter wedstrijdbad. Daarnaast een springbassin met een vijf meter hoge springtoren. Natuurlijk ook een zuiveringsinstallatie, zonneweide, enzovoorts. Misschien al wel in de vergetelheid geraakt: de groen/witte betegeling en de uitgebreide rozenperken of de tafeltennistafels. Er werden zwemkampioenschappen georganiseerd en door Ada Kok werd er zelfs een wereldrecord gezwommen in Soest! In 1964 werd het zwemwater met behulp van aardgas verwarmd en dat was een enorme impuls voor de bezoekersaantallen. Voor de jaren 1962/1963 gemiddeld 151.277 bij onverwarmd water, in de jaren 1964/1966 gemiddeld 256.407 bij verwarmd water. Als topjaar wordt 1969 genoemd met een seizoen totaal van 307.713. Vanaf de jaren zeventig begonnen

de bezoekersaantallen terug te lopen, over de laatste jaren 1985 t/m 1990 nog maar gemiddeld 66.540 per jaar. Wat was de reden dat de bezoekersaantallen zo drastisch terugliepen? Volgens de heer Th.M. Peet een drietal redenen: toename van aantal zwembaden in de regio en land, aantrekkingskracht van recreatieplassen zoals Randmeren, Henschotermeer en de Noordzeestranden, en de toegenomen mobiliteit met andere recreatiemogelijkheden.

Zelf kan ik er nog wel een zienswijze aan toevoegen: de gezinnen werden minder kinderrijk. De jongeren waren wat vrijer in de opvattingen geworden en het Soester Natuurbad werd toch wel een beetje als 'kleinburgerlijk' gezien. De zonneweide werd weer verdeeld in een gedeelte waar de gezinnetjes verbleven en een gedeelte waar de jongeren rondhangend luierden met de transistorradio op een hoog volume. Er was geen fysieke barrière maar als eenvoudige keurige plattelandsjongen waagde ik mij niet in het 'Molensoo's' gebied. Terugkijkend op de mooie zomers van 1975 en 1976 kan ik mij herinneren dat er grote groepen jongeren uit Soest via het pontje bij de Grote Melm gingen zwemmen in het 'Visgat' net over de Eem. Begin jaren zeventig was de waterkwaliteit van de Eem op het oog en met de neus nog slecht, maar in 1976 zwommen we ook wel vaak naar de overkant met een klein bundeltje kleren in de hand. Toen wij zelf het stadium van klein gezinnetje bereikt hadden was het Natuurbad gesloten, mede door ons wegblijven in de jaren daarvoor! Dus toch een beetje *'eigen schuld, dikke bult'*.

HET TIENHOVENSCHE KANAAL

Door Pieter van Elteren

Wat heeft het Tienhovensche Kanaal nou te maken met Soest, zult u wel denken. Dat kanaal ligt toch tussen Breukelen en Tienhoven en dat is toch een aardig eind verwijderd van onze gemeente. Dat is natuurlijk ook zo, maar ik schrijf de naam van het kanaal niet voor niets in de oude spelling. Ik zal uitleggen waarom.

Enige tijd geleden stuitte ik via Internet bij toeval op een aantal artikelen in de Amersfoortsche Courant van omstreeks het midden van de 19e eeuw. Daarin was te lezen dat er destijds plannen bestonden om een verbinding te maken tussen de Vecht en de Eem. Het oorspronkelijke idee ontstond al in 1824 als een zekere heer Van Hall daartoe een voorstel doet omdat een aantal investeerders in het plan geïnteresseerd was. Deze verbinding zou tot stand moeten worden gebracht door het graven van een kanaal en zou in eerste instantie in het belang van de turfwinning moeten dienen voor een betere afwatering van de laag gelegen gebieden tussen beide rivieren. Toen omstreeks 1830 een aantal zeer natte jaren waren vooraf gegaan, was het gebied dat grensde aan de Hilversumse hei totaal veranderd in een moeraslandschap. De toenmalige gouverneur van de provincie Utrecht, ridder Florent Joseph van Ertborn, was van mening dat het idee uit 1824 de oplossing van het probleem zou kunnen zijn. Deze Van Ertborn was een Antwerpenaar en als orangist een vurig aanhanger van Willem I, toentertijd nog koning van het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden, waarvan het huidige België deel uitmaakte. Dat maakt het niet zo verwonderlijk dat deze figuur in 1828 werd benoemd tot gouverneur, na zijn burgemeesterschap van Antwerpen. Het ambt van gouverneur heeft hij maar een paar jaar bekleed, want hij trad al in 1831 af. Of de Belgische Revolutie van 1830 daaraan debet was is niet helemaal duidelijk. Opmerkelijk is wel dat Van Ertborn na de onafhankelijkheid van België verzocht werd om weer burgemeester van Antwerpen te worden. Daarop is hij niet ingegaan en woonde tot aan zijn dood op 16 juli 1850 in Sint-Joost bij Brussel. Hij

werd algemeen omschreven als een krachtdadig bestuurder die er voor zorgde dat vrijwel onmiddellijk na zijn aantreden werd begonnen met het verbreden van de al bestaande Tienhovensche Vaart, een turfvaart, die liep van Breukelen tot even voorbij Tienhoven. Het Tienhovensche Kanaal was hiermee geboren.

In het jaar 1836 was het kanaal gevorderd tot ver voorbij Tienhoven tot een paar honderd meter van de Hollandsche Rading. Daar stokten de werkzaamheden, volgens de toenmalige gouverneur Lodewijk van Toulon door geldgebrek als gevolg van de Belgische onlusten in die tijd. Het duurde tot 1857 voordat Provinciale Staten een bedrag van f 800,- ter beschikking stelden om de hoofdingenieur van de provincie, jonkheer Johan Ortt van Schonauwen, de gelegenheid te geven te onderzoeken of de verlenging van het kanaal tot de Eem uitvoerbaar was en hoe de loop ervan zou moeten worden. Hieronder volgt de letterlijke tekst van een artikel in de Amersfoortsche Courant van 18 december 1857 met zijn conclusie:

Ten aanzien van de rigting waarin de vaart zou moeten loopen om met de minste bezwaren de Eem te bereiken, meent de Hoofdingenieur, dat zij zou moeten aanvangen 119 ellen beneden de sluis van het Roodpannenhuis (is Egelshoek, PvE), en van daar oostwaarts langs de Hollandsche rading lopen tot aan den weg van Utrecht naar Hilversum, door de bovenlanden van Westbroek, Achttienhoven en Maartensdijk, over eene lengte van 2289 ellen, en alzoo steeds ten zuiden der grensscheiding van de provinciën Utrecht en Noordholland. In dezelfde rigting moest zij worden verlengd tot aan de Drie Steenen (nabij de Karnemelksweg) over eene lengte van 970 ellen, altijd in de gemeente Maartensdijk, om alsdan eene meer zuidelijk rigting aan te nemen en in eene regte lijn door te loopen tot den straatweg van Utrecht naar Soestdijk nabij de Dolder, Dit vak, lang 3330 ellen, zou dan een gedeelte der gemeenten Maartensdijk, de Bildt, de Vuursche (thans Baarn) en Zeijst doorsnijden. Van de Dolder zou het Kanaal de Pijnenburger-grift volgen langs den straatweg voorbij Pijnenburg en Staalwijk, over eene lengte van 2500 ellen tot de brug te Veenhuizen, welk gedeelte alzoo zou loopen door Zeijst en Soest, en zou vervolgd worden door de Pijnenburger-grift ten zuiden van het paleis te Soestdijk tot aan de Eem, over eene lengte

van 4050 ellen, geheel in de gemeente Baarn gelegen. De geheele lengte over het te graven Kanaal zou derhalve bedragen 13129 ellen, waardoor met het reeds daargestelde Tienhovensche Kanaal, de afstand tusschen Vecht en Eem 22019 ellen groot zou zijn. Ten einde niet te uitvoerig te worden, zullen wij hier niet in verdere bijzonderheden treden ten aanzien van het profiel van het Kanaal, de waterpasligging, de voeding, aftapping, sluizen, bruggen enz., maar daaromtrent alleen opmerken dat het terrein bij het Roodpannenhuis eene hoogte heeft van 0,80 el boven A.P., daarna langzamerhand klimt, en soms zelfs bijna tot 6 ellen boven A.P. stijgt, om bij de Eem weder tot 0,72 el boven A.P. te dalen; dat de waterspiegel van het eerste vak (tot aan den weg van Utrecht naar Hilversum) zou zijn 0,40 el onder A.P., dezelfde als die van het Tienhovensche polderwater, en die der overige vakken tot aan de Eem 1,70 el boven A.P.; dat er mitsdien twee sluizen zouden moeten worden aangelegd, de eene aan het einde van het eerste pand, de andere aan de Eem; en dat wordt berekend, dat ongeveer 324,000 kubieke ellen vaste grond zullen moeten weggevoerd, waarvan echter 38,000 kubieke ellen op andere plaatsen zullen moeten gebruikt of aangevoerd tot daarstelling van wegen, dijken, enz.

Serieuze plannen dus, maar daar is het bij gebleven. In de Amersfoortsche Courant van 27 november 1884 wordt aan deze plannen nog een artikel gewijd, maar dat heeft Provinciale Staten van Utrecht niet zover kunnen krijgen de realisering van het kanaal opnieuw in overweging te nemen. Hoewel het oorspronkelijke kanaal bedoeld was als waterlozing, zagen een aantal ondernemende figuren er wel brood in om het kanaal zodanig in te richten dat het geschikt was “voor de vaart van flinke stoombooten”. Het zou toch wat geweest zijn als we in Soestdijk de vrachtboten hadden kunnen zien voorbij varen. Misschien had er aan die kant van ons dorp een haven kunnen zijn ook!

Bronnen:

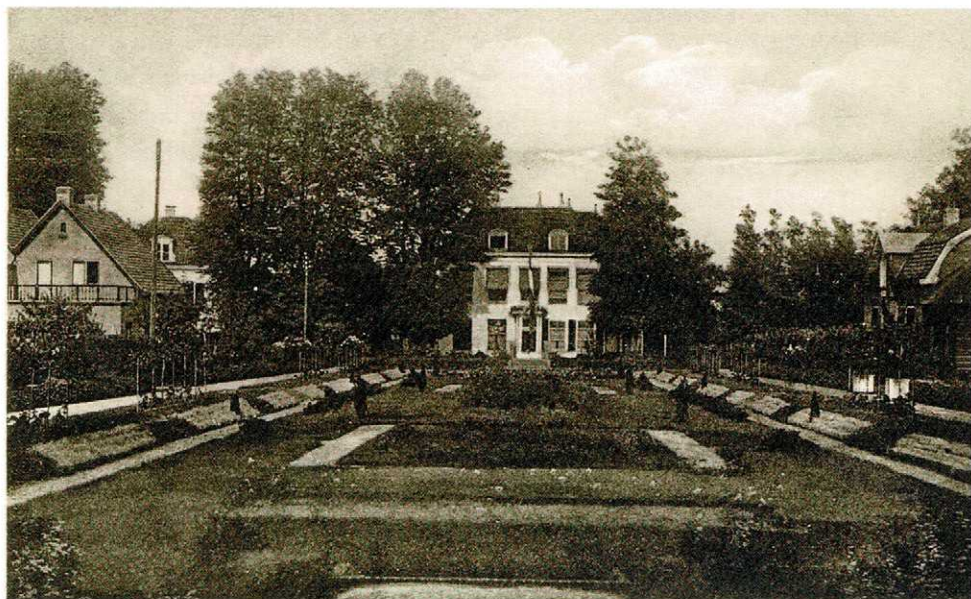
- AC 27-11-1857
- AC 18-12-1857
- AC 25-12-1857
- AC 27-11-1884

THUIS HEB IK NOG EEN ANSICHTKAART DE ZONNEHOF

Door Ton Hartman

Onderlaatst was weer de Oude Ambachtenmarkt in de Kerkebuurt, ook de Historische Vereniging Soest/Soesterberg had weer de kraam gevuld met mooie boeken over het oude Soest. Wel kregen wij de terechte opmerking dat er geen boeken over het oude Soesterberg waren. De reden is eenvoudig: de animo van de Soesterbergers om een boek te kopen is bijna altijd groter dan de oplage, ook tweedehands komen de boeken amper de 'bult' over. De mappen met de buitenplaatsen expositie blijven ook een dankbaar doorbladerdocument. Richard en Berthilde ontdekten dat zij nu in de tuin wonen die vroeger de tuin van huize Enghwijk/Aida Rita/Zonnehof was.

Uit de collectie van Gérard Derks komt de ansichtkaart van dit huis dat dus verschillende namen heeft gehad. Gebouwd in 1853 aan

Kerkpad ZZ dokterswoning

het Dorpsvoetpad A 155 (het huidige Kerkpad ZZ), maar de tuin lag grotendeels tussen de Rijksstraatweg (Steenhoffstraat) en het Dorpsvoetpad, een zogenaamde 'overtuin'. Dankzij deze tuin kunnen we toch wel enigszins van een buitenplaats spreken. Het huis is

Handtekening Meijer Meijers

Jacob Christiaan Muller
RP-P-OB-25.579

Jacoba Susanna Muller
zijaanzicht RP-P-OB-25.610

gebouwd in opdracht van geneesheer A.M. Romijn (1823-1873) die het huis met zijn gezin tot 1870 bewoonde.

Naast geneesheer was Romijn ook een deskundig accoucheur (verloskundige), hij leidde onder andere een vroedvrouw voor Soesterberg op. Zelfs pastoor Ludovicus Rademaker was positief over deze medicus uit Soest. Na zijn vertrek betrekken het echtpaar Meijers en hun dochter de woning, gezinshoofd Meijer Meijers (1808-1884) was vleeschhouwer te Baarn. Meijer, zijn echtgenote Rikje de Bruin (1809-1886) en hun dochter Rosette Meijers (1845-1917) waren Nederlands Israëliet (Joods). Twee jaar later vertrekt dit gezin naar Utrecht, maar in 1875 bij het huwelijk van Rosette met slager Salomon Lambertus van Os woont het gezinnetje weer in Baarn. De pas afgestudeerde arts J.C. Kuijper (1841-1929) betrok de woning op 3 oktober 1871, mogelijk werd het voor een korte periode dubbel bewoond. Hij werd daarmee collega/concurrent van zijn vader Frans Kuijper (1808-1878). Of er sprake was van een generatieconflict is niet bekend maar er lijkt wel sprake van: vader Kuijper was al redelijk op leeftijd en kon amper de praktijk alleen bedienen. Toch vertrok zoon Johannes op 1 februari 1875 en vestigde zich op 21 april 1875 weer een geneesheer (heel- en vroedmeester) in dit pand namelijk Jacob Christiaan Muller (1811-1882). Hij

kwam van Ede (waar hij ook maar twee jaar geweest was) met dochter Jacoba Susanna Muller (1843-1918) en een huisgenote. Na twee jaar vertrekken zij naar Eelde in Drenthe maar keren redelijk spoedig terug in de regio, hij overlijdt in 1882 in Zeist. De aangifte wordt gedaan door Jonas Jan Witsen, bewoner van de Ewijkshoeve in Den Dolder. Diens zoon Willem Witsen (1860-1923) heeft van geneesheer Muller en van dochter Jacoba Suzanna zelfs etsen gemaakt die zich thans in het Rijksmuseum bevinden. Waarschijnlijk heeft Jacoba haar latere man, de kunstschilder Willem Bastiaan Tholen (1860-1931), op de Ewijkshoeve ontmoet. Vermoedelijk was zij op de Ewijkshoeve verantwoordelijk voor de huishouding maar correspondeerde ook met Jacobus van Looy (1855-1930). Deze laatste kunstenaar was ook woonachtig te Soest in de periode 1894-1907 in villa Zomerzorg.

De volgende bewoonster van Enghwijk is Jacoba Martina Clara Tam (1828-1882), in mei 1878 laat zij zich inschrijven. Zij is weduwe van Johannes Jacobus van Hoogenstraaten, een marineofficier. Jacoba had al eerder een jaartje in Soest gewoond, rond 1870 woonde zij in bij schoolonderwijzer Egbert de Jong in de Kerkebuurt A 172. Ze overlijdt te Amsterdam maar was nog woonachtig te Soest.

Ongetwijfeld zijn er in de bevolkingsregisters 1880-1890 en 1891-1900 nog meer bewoners te vinden, maar deze zijn nog niet digitaal raadpleegbaar. In 1896 vestigt de huisarts J.A.W. Vermeij zich in Soest en is het huis weer een dokterswoning tot 1902. Het adresboek van 1921 geeft voor Kerkpad ZZ 25 de naam J.H.G. Möllenkamp, en in 1924 komen we T. van Veen tegen.

De Ansichtkaart heeft als ondertitel “Huize Aida Rita – Soest” en zal dateren van rond 1925.

Onder de naam Zonnehof komt het huis tevoorschijn als rustoordenpension in De Telegraaf van 6 april 1932. Het wordt speciaal aanbevolen ‘v. H.H. Doktoren’ en geleid door gediplomeerd verpleegster A.M.A. van Beek. Zal deze aanbeveling betrekking hebben op het vroegere gebruik als dokterswoning? Voor drie gulden per dag werd uw verzorgd! Het huis komt te koop in 1935, op de veiling op 17 december

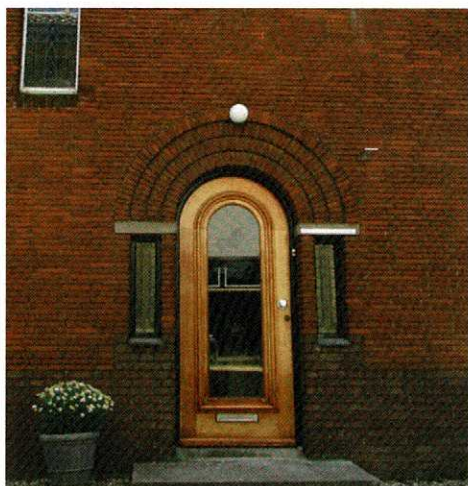
in Hotel Eemland wordt 5000 gulden geboden maar niet gegund. In het adresboek van 1937 wordt het bewoond door drie families. M. Wilken is commissionair, W. de Vos is huisschilder/conciërge en J. Bakker is zonder beroep. In november 1940 raakt het huis ernstig beschadigd en wordt tot sloop overgegaan, het einde van bijna honderd jaar geschiedenis van het huis. Maar inmiddels wordt er weer nieuwe geschiedenis geschreven. De bewoners van Kerkpad ZZ 33 t/m 37 hebben hun huis op deze historische grond staan.

De oertuin, evenwijdig aan het Witte Paardstraatje, was al eerder opgeofferd voor woningbouw. Van de familie Waagmeester kregen wij een luchtfoto uit de collectie van Hans Kruiswijk. De foto zal begin jaren dertig gemaakt zijn en toont de tuin nog in aanlegvorm. De huizen Kerkpad ZZ 22, 22a en 22b zijn rond 1934 gebouwd. Volgens Gérard Derks stond de tuin in de volksmond bekend als 'Engelse' tuin, maar volgens de foto's is het duidelijk een klassieke Franse tuin met symmetrische lijnen. Ook wordt er wel gesproken over een rozentuin. Op de foto's is het aanzienlijke hoogteverschil niet te zien, maar tussen het Kerkpad en Steenhoffstraat is het zeker twee meter. Langs de tuin waren aan weerszijden verbindingsweggetjes, toen het huis Everton

Fransé Tuin tussen Steenhoffstraat nu 77 en Kerkpad collectie Hans Kruiswijk

(Kerkpad ZZ 22c) aan het begin van de twintigste eeuw gebouwd werd hebben ze de voorgevel aan dit steegje gepositioneerd. Nu komt deze situering toch wat merkwaardig over. Vanuit Everton kon je niet gestoord door bouwwerken tot aan de Kerkebuurt kijken.

Aan de andere zijde, toen de Rijksstraatweg, is alweer een kandidaatwaardig monumentaal pand ontstaan. Het huizenblok Steenhoffstraat 77 t/m 77c is in de jaren dertig van de vorige eeuw gebouwd door Hendrik van Asch. Van Asch betrok zelf de westelijke hoekwoning (77) en vestigde daar een makelaardij onder de naam Woningbureau

Steenhoffstraat 77 t/m 77c

Holland-Indië. Markant is de dunne terracottakleurige metselsteen die gebruikt is. Was steen duurder dan cement? Want het waren wel de crisisjaren waarin gebouwd werd! Volgens de heer Kees Waagmeester worden ze vanwege het formaat 'Hilversummertjes' genoemd. Het beroemdste werk van architect W.M. Dudok is het raadhuis in Hilversum dat uitgevoerd is in gele, zandsteenkleurige stenen van het Hilversum formaat. Ook 'ons' huizenblok aan de Steenhoffstraat is ontworpen door een Hilversums architect en wel W. Reeders. Was hij een discipel van Dudok?

TERUGBLIK OP VORIGE NUMMERS

Winter 2018 - 39e jaargang nr.1 - blz. 38 t/m 51 - HUISARTSEN IN SOEST IN DE 20E EEUW

Naar aanleiding van het artikel over dokter Kuipers, reageerde René van Hal met de onderstaande aanvullingen.

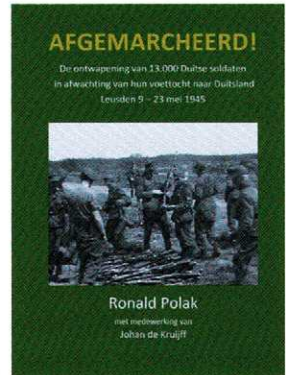
Zoals aangegeven is de tekst van dit artikel gebaseerd op een boekje van oud-huisarts dokter J. Kuipers. Volgens mij (RvH) zitten er wat omissies in de tekst.

1. Bij het onderdeel Bejaardenzorg (blz. 39):
 - a. Huize Sint Jozef: de Zusters OLV van Amersfoort hebben in de periode 1859 - 1962 hier (in Soest) huisvesting geboden aan ouderen die meer verzorging nodig hadden.
 - b. Al vanaf de plannen voor nieuwbouw in 1927 (en gerealiseerd in 1929) is er sprake van “Nieuw-Mariëburg”.
2. Blz. 40: De Wijkverpleging Wit Gele Kuis is begonnen in Villa “Klein-Mariëburg” aan de Van Weedestraat en later vanuit Nieuw-Mariëburg. Pas in de loop van de jaren '50 werd het pand aan de Molenstraat betrokken.
3. Blz. 47: Ziekenhuis Maarschalksbos lag niet aan de Torenstraat in Baarn maar aan de Torenlaan.
4. Op diverse plaatsen wordt gesproken over de praktijk aan de Lindelaan. De straatnaam is natuurlijk de Lindenlaan, de huidige daar gevestigde huisartsenpraktijk heeft de naam “De Linde”.

Afgemarcheerd

**Ronald Polak met medewerking van
Johan de Kruijff**

In april 2018 bracht de Historische Kring Leusden het boek “Afgemarcheerd” uit. Ronald Polak is de schrijver van dat boek. Hij is voorzitter van de HKL en was ruim 40 jaar werkzaam als docent geschiedenis.

Na de overgave in mei 1945 moesten door de geallieerden 120.000 Duitse soldaten ontwapend worden. Hiervan legden 13.000 soldaten de wapens neer bij Kamp Amersfoort en op de Leusderheide. Nabij Baarn, in de omgeving van de Biltseweg, deden 12.500 paratroepers hetzelfde. Vervolgens werden de troepen afgemarcheerd via Noord-Holland over de Afsluitdijk. In het artikel over Het Hart in VZTS 37.2 (herfst 2016) is een en ander vermeld over het inleveren van goederen door de Duitsers. Het inleveren van het oorlogstuig vond plaats vanaf de Tol bij boerderij Eyckendal richting hotel Trier. Uit het artikel blijkt overigens dat er niet alleen in fietsen maar zelfs in wapens werd gehandeld met de Canadezen.

In “Afgemarcheerd” wordt ingegaan op de ontwapening en de afmars van de Duitsers uit Nederland. Het boek bevat verhalen van ooggetuigen en uit militaire archieven van de geallieerden.

Brouwen aan de Eem

Leen Alberts

Bier was in de middeleeuwen een belangrijke drank. Voor Amersfoort was bierbrouwen een van de belangrijkste bedrijfstakken in de late middeleeuwen. De stad was zelfs een belangrijke leverancier voor andere steden in Holland. Zelfs de bisschop van Utrecht was een van de grotere afnemers met 500 vaten per jaar. Brouwers behoorden tot de notabelen van de stad.

In het boek maken we kennis met de diverse soorten bier, drankgebruik in de middeleeuwen, maten, valuta's, etc. Om een beeld te schetsen: wie kent de termen mingel, flapkan en vaan? En wist u het verschil tussen nabier (of nagoed), scherbier en drinkelbier? Of het drie- of vierguldens bier of goedbier dat ook wel zeven gulden genoemd werd?

In Brouwen aan de Eem besteedt de auteur ook aandacht aan de economische betekenis van de brouwerijen. Door de rijkdom van de brouwers was men in staat in de regio biertapperijen over te nemen en ook om de oligarchie op de productie effectief af te dwingen. Zo was de bekendste herberg in Soest eigendom van de Amersfoortse brouwerij De Drie Ringen.

Ook de overheid haalde een groot deel van hun inkomsten uit accijns op bier. Dat noemde men ook wel gruitgeld en was feitelijk een productieheffing. Alleen onder toezicht van de accijnsmeester was er enige ruimte om zelf bier te brouwen. Soms werd er een tweede treksel gebruikt voor het brouwen van bier. De handel hierin was verboden; het bier werd mondjetoebier genoemd.

Een leesbaar en leerzaam boek als je iets wilt weten over de historie van het Nederlandse bier.

11 mei t/m 12 augustus 2018

PassepARTout

Meccano

Jeanine Franyutti Barcelo-Koenen

EXPO: PassepARTout

In het jaar 2000 is door een groepje creatieve Soester mensen PassepARTout opgericht. In de jaren daaraan voorafgaand had de groep een flink aantal jaren geschilderd in het atelier bij Ineke Talen in Soest. Onderwerpen waren voornamelijk modeltekenen en -schilderen. Er werd regelmatig geëxposeerd en ook “Op de Grachten” waren ze altijd aanwezig, natuurlijk waren ze ook van de partij bij ‘Kunstlint in de Lente’.

In de periode van 2000 tot 2015 heeft PassepARTout een lokaal in gebouw ‘Orlando’ aan de Di Lassostraat in Soest gehuurd. In 2015 zijn ze teruggegaan naar het atelier van Ineke Talen.

Een dagdeel per week schilderen ze met ongeveer 10 deelnemers. Ieder werkt voor zich, er is geen docent aanwezig. Ze beoordelen elkaars werk en geven elkaar tips.

Regelmatig organiseren ze een workshop, huren een docent of een model, zodat ze onze vaardigheden kunnen vergroten.

Om mee te kunnen schilderen in deze groep is een gevorderd niveau vereist.

Soms kiezen ze met de groep een thema, waarbij ieder het onderwerp op

zijn eigen wijze probeert neer te zetten met behulp van divers materiaal.

Hun laatste project is van maart 2018, waar ze geoefend hebben met 'geabstraheerd portretschilderen'. Een dag flink hard werken om iets moois neer te zetten.

Deze workshop werd gegeven door Ria Kooistra uit Doetinchem.

Op de expositie in het Museum Soest is gekozen voor het thema 'Soest'. Iedereen heeft een onderwerp gekozen, dat in Soest, of aan het randje van Soest is terug te vinden.

Met veel plezier hebben ze hier een aantal middagen aan gewerkt.

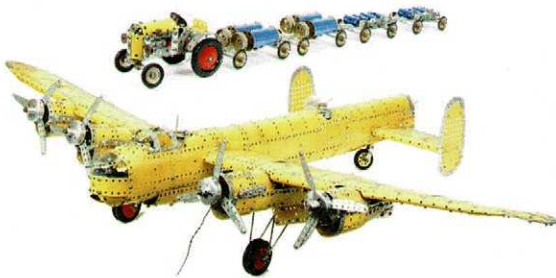
Voor informatie kunt u terecht bij:

Lien Strijbosch: lien.strijbosch@gmail.com

Annelyn Polak: annelyn@polak.nu

EXPO: Meccano

Meccano, speelgoed herinneringen uit de jeugdijaren van de ouderen onder ons of is het nog steeds technisch speelgoed voor jong en oud?

In samenwerking met Meccano Gilde Club Nederland organiseert Museum Soest een expositie voor jong en oud met allerlei meccano - constructies tentoongesteld, zoals werkende hijskranen, stoommachines en auto's ed.

Meccano staat onder veel mensen, met name jongens, bekend als speelgoed waarmee zij in hun jeugd gespeeld hebben. Welke jongen heeft in zijn leven, al of niet met hulp van vader, gespeeld met meccano. Boutjes en moertjes moesten aaneen worden geschroefd om te komen tot een kraan, auto etc. De mogelijkheden om te bouwen zijn oneindig.

Het aloude constructie speelgoed is nog steeds een levendige hobby, al zijn er natuurlijk aanpassingen gemaakt aan de wensen van de huidige tijd. Modellen die werkten op opwindmotortjes zijn vervangen door elektromotoren of radio bestuurbare modellen. Ook robots die werken op de app van de telefoon behoren nu tot de mogelijkheden. Deze techniek zal zeker de huidige jeugd aanspreken.

Voor de leden van de Meccano Gilde Nederland is meccano nog steeds een uitdaging en ze laten u graag zien wat de mogelijkheden er in het verleden waren en nu zijn. Graag nodigen zij , samen met museum “Oud Soest “, u uit om te komen kijken naar de bijna oneindige mogelijkheden van meccano.

De slogan van het meccano gilde luidt nog steeds
‘Meccano ... een hobby voor alle leeftijden’

EXPO: Jeanine Franyutti Barcelo-Koenen

Als expressief meisje danste en sprong Jeanine Franyutti Barcelo-Koenen door het pand van Museum Soest tijdens balletles. Inmiddels, jaren later, is ze terug. Dit keer als kunstenares met een prikkelende expositie. “What you see is what you get.”

Gedreven door haar drang voor avontuur verruilde Franyutti Soest op haar zeventiende voor Amsterdam. Ze ging vaak op reis en liet zich inspireren door een diepe fascinatie voor mensen uit verschillende landen en culturen. “Er zit een enorme schoonheid in de verscheidenheid van mensen, gezichten en lichaamsvormen.”

Franyutti neemt alles in zich op: geur, kleur, lichaamstaal, expressie. “Eigenlijk alles wat een mens tot mens maakt. In mijn werk zoek ik naar een balans tussen perfectie en imperfectie.”

Op haar grote doeken vertaalt ze deze zoektocht in een zintuiglijke ervaring. Ze werkt met gemengde technieken vanwege de vele mogelijkheden die dat biedt. Zo combineert ze verschillende lagen verf en materiaal om transparantie, kleurdiepte en reliëf te creëren. De grote afmetingen, het monochrome kleurgebruik en het grove reliëf dragen bij aan de diepte van elk afzonderlijk werk.

Verwacht kettingen, glitters en het menselijk lichaam in haar puurste vorm.

Volg Jeanine op Instagram voor een voorproefje van haar werk:

@Sjaanart

Geschreven door: Laura Kemp

GEZOCHT:

SCHRIJVERS EN VERTELLERS VAN HISTORISCHE VERHALEN

Een tijdschrift van een historische vereniging is voor de artikelen afhankelijk van de input van mensen die over specifieke onderwerpen iets kunnen vertellen. Bij voorkeur authentieke verhalen die de lezer meenemen in een andere tijd en/of de sfeer van vroeger kunnen oproepen. Historie is een 'zwaar' woord voor wat er zich vroeger afspeelde. En onder vroeger verstaan we ook wat er bijzonder was in de eigen jonge jaren. Een periode met veel kleine winkeliers, ambachtsbedrijven en kleine kantoren. Plekken waar van alles gebeurde wat misschien nu het vertellen waard is.

Vaak horen we van mensen mooie verhalen, maar op de vraag om het eens op te schrijven trekken ze wat wijjes weg. Het klopt ook wel; schrijven is best lastig als je daar geen ervaring mee hebt. Bent u iemand met een mooi verhaal maar kunt u dat niet zelf op papier zetten, dan horen we dat graag. Wij gaan dan op zoek naar de mensen die het wel op kunnen schrijven. Het resultaat is dan dat een mooi verhaal niet verloren zal gaan.

Dus wij komen graag in contact met mensen die:

- verhalen over het verleden kunnen vertellen
- foto's hebben uit de oude tijd waarop bijzondere objecten staan uit Soest en Soesterberg
- schrijverstalent hebben en van een verhaal een mooie tekst kunnen maken.

Bent u degene die een verhaal heeft of juist iemand die een leuke tekst kan maken, neem dan contact op met de redactie via mijn mailadres pgdjverhoeven@gmail.com

HISTORISCHE VERENIGING SOEST/SOESTERBERG

De leden van de Historische Vereniging Soest/Soesterberg werken in een aantal werkgroepen om onderzoek te doen en gegevens vast te leggen.

Voor nadere informatie kunt U met de contactpersonen overleggen, te weten:

Genealogie:	Wim Routers	routers@xmsnet.nl	035-6010169
Mondelinge geschiedenis:	Wim de Kam	wpdekam@kpnmail.nl	035-5880048
Commissie ruimtelijke kwaliteit:	Gérard Derks	gjm.derks@chello.nl	026-3644051
Evenementencommissie:	Hanneke Roskam	hanneke@roskam.nu	035-6018750
Werkgroep Soesterberg:	Henk Schimmel	histversoesterberg@gmail.com	0346-351690
Website en Verdwenen Soest:	René van Hal	halreuvan@xsmnet.nl	035-6020573
Redactiecommissie:	Dick van Fulpen Piet van Elteren Ton Hartman		
Redactie-adres:	Paul Verhoeven	Scalmeijerpad 11 3766 CD Soest pgdjverhoeven@gmail.com	06-16708948
Opmaak:	Linda Kreijns	www.lindaontwerpt.nl	

De contributie per jaar

€ 23,00 voor leden in Nederland - € 49,00 voor leden in het buitenland - € 40,00 voor het bedrijfsleven - Betaling contributie op rekeningnummer NL66RABO0359902235. Losse oude nummers verkrijgbaar bij het redactieadres. Leden € 2,50. Niet leden € 5,00

Copyright - Historische Vereniging Soest/Soesterberg

Indien niet anders aangegeven komen de afbeeldingen uit de collectie van de HVS en/of uit het Gemeente Archief Soest. Alle rechten voorbehouden. Overname uit deze uitgave is alleen toegestaan na schriftelijke toestemming van het bestuur van de Historische Vereniging Soest/Soesterberg. Redactie en bestuur zijn niet verantwoordelijk voor de inhoud van de aangeboden kopij en beeldmateriaal.

De HVS is een erkende ANBI organisatie

HISTORISCHE VERENIGING SOEST/SOESTERBERG

Al 35 jaar is de historische vereniging een actieve club waar we graag nieuwe leden verwelkomen.

Wat bieden wij u als lid aan:

- Elk kwartaal het verenigingsblad "Van Zoys tot Soest"
- Elk jaar wordt een fietstocht en busexcursie georganiseerd
- De Klitsavond, een gezellige avond met een quiz
- Gratis toegang tot Museum Oud Soest
- Lezingen over allerlei onderwerpen

Wij beheren de websites www.hvsoest.nl, www.soestopdekaart.nl en www.verdwenensoest.nl. Verder geven we boeken uit, werken we met de gemeente samen betreffende monumentenzorg, archiefbeheer en Open Monumentendag. Voor alle vragen over historisch Soest(erberg): info@hvsoest.nl. De contributie is € 23,- per kalenderjaar.

Historische Vereniging Soest/Soesterberg - Steenhoffstraat 46 - 3764 BM - Soest

Telefoon: 035-5885399 - IBAN: NL66 RABO 0359 9022 35 - secretariaat: info@hvsoest.nl

INSCHRIJFFORMULIER:

Naam en aanhef: fam./dhr./mevr.:

Handtekening:

Adres:

Postcode en woonplaats:

Telefoon:

E-mailadres: